

İntifada Kronolojisi (1917–2025)

2 Kasım 1917: İngiltere Dışişleri Bakanı Arthur Balfour, Filistin’de “Yahudi halkı için ulusal bir yurt” kurulmasını desteklediğini açıkladı.

1920: Milletler Cemiyeti, Osmanlı sonrası Filistin topraklarının yönetimi için İngiltere’ye Manda yetkisi verdi.

1920–39: İngiliz mandası altında Yahudi göç dalgaları ve Arap milliyetçi hareketleri çatıştı. Yahudiler yasa dışı yerleşimler ve göçlerle adım adım Filistin’i işgal etti. 1936–1939’da büyük bir Arap ayaklanması meydana geldi.

29 Kasım 1947: Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 181 sayılı kararla Filistin’i; Yahudiler, Filistinliler ve uluslararası yönetimli Kudüs’ten oluşan üç bölgeye ayırmayı onayladı.

14 Mayıs 1948: İngiliz mandası resmen sona erdi. David Ben-Gurion liderliğindeki Yahudi heyeti, Tel Aviv’de İsrail Devleti’nin bağımsızlığını ilan etti. Bu ilanı takiben komşu Arap devletleri İsrail’e saldırarak 1948 Arap-İsrail Savaşı’nı başlattı.

1948–1949: Savaş sonunda yapılan ateşkes antlaşmalarıyla İsrail, BM planında kendisine ayrılan toprakların çok daha fazlasını işgal etti. Savaş sonrasında Batı Kudüs İsrail’de, Gazze Şeridi Mısır’da, Batı Şeria ve Doğu Kudüs ise Ürdün’ün kontrolünde kaldı.

Nekbe (Büyük Felaket): 1948 savaşında yaklaşık 700.000 Filistinli evlerinden ayrılmak zorunda kaldı ve göçe zorlandı.

1956: Süveyş Krizi sırasında İsrail, Fransa ve İngiltere Mısır’a karşı ortak saldırı düzenledi. Ancak yoğun uluslararası baskı (özellikle ABD) üzerine İsrail Mart 1957’de Sina’dan ve Gazze’den çekildi.

1964: Arap Birliği, Filistinli grupları tek çatı altında toplamak amacıyla Filistin Kurtuluş Örgütü’nü (FKÖ) kurdu. FKÖ, sonraki yıllarda Filistin halkının temsilcisi oldu.

5–10 Haziran 1967: Altı Gün Savaşı’nda İsrail; Batı Şeria, Gazze Şeridi, Doğu Kudüs, Golan Tepeleri ve Sina’yı işgal etti. 22 Kasım 1967’de BM Güvenlik Konseyi, 242 sayılı kararla İsrail’den işgal edilen topraklardan çekilmesini istedi.

1973: Yom Kippur Savaşı (Ekim Savaşı) sırasında Mısır ve Suriye, işgal altındaki Sina ve Golan’a saldırdı. Çatışmalar BM aracılığıyla sağlanan ateşkesle sona erdi.

1978–1979: ABD arabuluculuğunda Camp David Zirvesi yapıldı. Eylül 1978’de Camp David Antlaşmaları imzalandı; Mart 1979’da ise Mısır-İsrail Barış Antlaşması ile Mısır, Sina’yı tekrar kontrolü altına aldı.

Aralık 1987: Birinci İntifada, Filistinlilerin İsrail işgaline karşı kitlesel ayaklanması başladı. Altı yıl süren çatışmalarda yaklaşık 200 İsrailli öldü ve 1.300 Filistinli şehit oldu.

Aynı yıl içinde HAMAS kuruldu.

1988: Ürdün, Batı Şeria ve Doğu Kudüs üzerindeki toprak taleplerinden vazgeçti; FKÖ lideri Yaser Arafat da barış sürecini kabul ederek İsrail’in varlık hakkını tanıdı.

1991: ABD ve Sovyetler Birliği’nin ortak teklifiyle Madrid Konferansı düzenlendi. İlk kez İsrail, Filistin temsilcileri ve komşu Arap ülkeleri toplu barış görüşmeleri için bir araya geldi.

13 Eylül 1993: Oslo Görüşmeleri sonuçlandı. İsrail ve FKÖ karşılıklı olarak birbirini tanıdı; Filistin Ulusal Yönetimi (PNA) kuruldu ve Gazze ile Batı Şeria’nın bazı bölgelerinde sınırlı özerklik kuruldu.

4 Mayıs 1994: Gazze-Eriha Anlaşması ile İsrail, Gazze Şeridi ve Batı Şeria’nın küçük bir bölümündeki işgal yönetimini Filistin Ulusal Yönetimi’ne devretmeye başladı. Yine 1994’te Ürdün ve İsrail arasında toprak anlaşmazlığını çözen barış antlaşması imzalandı.

28 Eylül 1995: Oslo-II Ara Anlaşması’na göre Batı Şeria’nın ilave bölgeleri Filistin yönetimine bırakıldı. Ayrıca, güvenlik, seçim ve ekonomi gibi konularda ayrıntılı düzenlemelere gidildi.

28 Eylül 2000: Dönemin İsrail Başbakanı Ariel Şaron’un Mescid-i Aksa’ya provakatif ziyareti sonrasında İkinci İntifada başladı. İntifada beş yıl sürdü ve yaklaşık 1.000 İsrailli öldü ve yaklaşık 5.000 Filistinli şehit edildi.

2002: İsrail, Batı Şeria’da güvenlik gerekçesiyle bir ayırım duvarı inşa etmeye başladı. Duvar, Filistin yerleşimlerini çevreleyerek ulaşımı ve günlük hayatı durma noktasına getirdi. İşgali genişletti.

15 Ağustos 2005: İsrail, Gazze Şeridi’ndeki tüm yerleşimleri ve askerî altyapıyı tek taraflı olarak tahliye etti. Ancak Gazze sınırları, hava ve deniz kontrolüyle ablukaya alındı.

29 Ocak 2006: Filistin Parlamentosu seçimlerinde Hamas ezici bir galibiyet elde etti. ABD ve AB gibi ülkeler Hamas’ı terör örgütü kabul ederek Filistin yönetimine yaptırımlar uyguladı. Mart 2007’de Hamas, Gazze’deki mücadelesi sonunda yönetimi tamamen ele geçirdi. Böylece Filistin Yönetimi Batı Şeria’da Fetih ve Gazze’de Hamas olarak ikiye bölündü.

27 Aralık 2008 – 18 Ocak 2009: İsrail, yaklaşık 800 Roket saldırısına karşılık Gazze’ye “Dökme Kurşun” (Cast Lead) adını verdiği operasyonu düzenledi. 22 gün süren bu saldırılarda 355’i çocuk yaklaşık 1500 Gazzeli şehit edildi.

2010: Gazze’deki ablukayı kırmak için yola çıkan Mavi Marmara gemisine İsrail işgal kuvvetleri saldırı düzenledi. 9 insani yardım gönüllüsü şehit edildi.

2014: Gazze’de “Koruyucu Kenar” adlı yeni bir işgal hareketi başladı. 50 gün süren saldırılarda yaklaşık 2000 Filistinli şehit edildi ve 66 İsrailli öldü.

6 Aralık 2017: ABD Başkanı Donald Trump, hukuksuz şekilde Kudüs’ü İsrail’in başkenti olarak tanıdığını açıkladı.